

Lehdistötiedote 29.4.1999

Tasaisen tulonjaon aika on ohi – tuloerot kasvaneet 1990-luvulla

Palkansaajien tutkimuslaitos on julkaissut tutkimuksen "Tulonjaon kehitys Suomessa ja siihen vaikuttavista tekijöistä 1971-1996". Tutkimuksessa tarkasteltiin tulonjaon kehitystä samanaikaisesti eri tulolajien ja tulonsaajaryhmien osalta. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten eri tulolajit ja tulonsaajaryhmien ominaisuudet vaikuttavat koko väestön tulonjakoon. Tulonjaon mittarina oli tulonjakotutkimuksessa yleisesti käytetty Gini-kerroin. Tutkimuksen on laatinut erikoistutkija Ilpo Suoniemi ja tutkimuksen on rahoittanut STS-säätiö.

Lisätietoja: Ilpo Suoniemi, puh. (09) 2535 7342, e-mail: Ilpo.Suoniemi@labour.fi

Tuloerot kaventuivat 1970-luvulla

Vuosien 1971 ja 1976 välisenä aikana tulonjako muuttui kauttaaltaan tasaisemmaksi. Huonoimmassa asemassa olevien kotitalouksien tilanne parani eniten. Tähän kehitykseen myötävaikuttivat alimmalla koulutusasteella olevien tulonsaajien sekä lapsiperheiden, alempien toimihenkilöiden ja työntekijöiden hyvä ansiokehitys. Myös palkkapolitiikka hillitsi tuloerojen kasvua.

Nuorten ja vanhimpien kotitalouksien tulokehityksen seurauksena koko väestön tulonjako tasoittui. Tähän vaikuttivat sekä ansioeläkkeet että muuttoliike, joka paransi nuorten työmarkkina-asemaa.

Tuloerojen kasvupaineet hallinnassa ennen 1990-lukua

Koko ajanjaksolla 1976–1990 eri tulolajien vaikutus tunjakoön muuttui. Pääoma- ja yrittäjätulot sekä korkeammin koulutettujen ja keski-ikäisten ansiotulokehitys kasvatti tuloeroja koko väestön keskuudessa. Tätä kehitystä ei edes verotuksen kiristyminen pystynyt täysin tasapainottamaan.

Tulonsiirrot kavensivat koko väestön tuloeroja etenkin perusasteen koulutuksen saaneiden, työntekijöiden ja ammatissa toimimattomien kotitalouksien tulokehityksen kautta. Perusturvan paraneminen pienensi tuloeroja yksinhuoltajien, lapsiperheiden ja vanhusten keskuudessa. Yrittäjätalouksien ja ylempien toimihenkilöiden keskuudessa kehitys vei vastakkaiseen suuntaan. Nämä merkittävät mutta vastakkaiset kehityspiirteet kuitenkin kumosivat toisensa koko väestön tulonjakoa tarkasteltaessa.

Ennen 1990-luvun alkua Suomi onnistui hyvin tuloerojen kasvun hillitsemisessä sekä kansainvälisessä tulonja-

kovertailussa. Suomen tuloerot olivatkin 1980-luvun lopulla teollisuusmaiden pienimmät.

Tuloerot jatkuvassa kasvussa 1990-luvulla

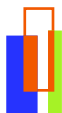
Tulonjaon tasa-arvoinen kehityssuunta kääntyi vuosikymmenen alun laman seurauksena. Vuosina 1990-94 yleinen ansiokehitys tasasi tulonjakoa. Tulotason aleneminen kuitenkin puristi tulojakauman alinta osaa kohti tulonsiirtojärjestelmän takaaman turvaverkon alarajaa. Hyvinvointivaltion järjestelmät toimivat odotetulla tavalla. Köyhyys kuitenkin lisääntyi.

Korkeammin koulutettujen tuloerot jatkoivat kasvuun, mikä johtui ennen kaikkea ansio-, yrittäjä- ja pääomatuloista. Etenkin pääomatulot lisäsivät tulonjaon eriarvoisuutta.

Tuloerot kasvoivat iän myötä. Nuorilla kotitalouksilla tuloerot kaventuivat mutta yli 60-vuotiaiden tuloerojen voimakas kasvu lisäsi eriarvoisuutta koko väestön keskuudessa. Tähän vaikuttivat etenkin ansiotulojen ja ansioeläkkeiden kehitys.

Perusturva helpotti ainoastaan nuorimpien ikäluokkien asemaa. Perusturvan muutokset vanhusväestön keskuudessa lisäsivät tuloeroja koko väestön keskuudessa. "Juustohöyläpolitiikan" vaikutukset olivat tulonjaolle epäedullisia.

Tulonjaon muutokset eivät olennaisesti eroa vuosina 1990-94 ja 1994-96. Talouden elpyessä ansiotulojen vaikutus tulonjakoon muuttui siten, että heikommin koulutettujen ansiokehitys kasvatti tuloeroja koko väestön keskuudessa. Tuloeroja on 1990-luvulla kasvattanut myös aiempaa paremmat mahdollisuudet siirtää ansiotuloja pääomatuloiksi, kevyemmän verotuksen piiriin.

Miten tuloerojen kasvu voidaan pysäyttää?

Pääoma- ja yrittäjätulojen kasvu lisää tuloeroja. Julkinen valta voi hillitä tuloerojen kasvua esimerkiksi kiristämällä näiden tulolajien verotusta suhteessa muihin tuloihin sekä estämällä ansiotulojen muuttamisen pääomatuloiksi.

Toinen keino tulonjaon kehityksen suunnan muuttamiseksi on porrastaa verovähennykset ja sosiaaliturvamaksut väestöryhmien mukaan. Perusturvaan kuuluvat tulonsiirrot voidaan räätälöidä tulonsaajaryhmien tarpeiden mukaan. Esimerkiksi yksihuoltajatalouksien suhteellista asemaa voidaan parantaa ilman, että lisätään julkisia menoja. Myös kansaneläkkeiden korottaminen ja eläkeläisten tuloverotuksen keventäminen ovat jokseenkin edullisia keinoja tuloerojen kaventamiseksi.

Kuntien palvelutuotanto on yksi merkittävä keino eriarvoisuuden vähentämiseksi ja hyvinvoinnin kohottamiseksi, jos palvelujen rahoitus järjestetään oikeudenmukaisella tavalla. Palvelumaksujen käytön laajentaminen

kuitenkin lisää tulonjaon eriarvoisuutta. Jos halutaan estää alueellisten erojen syveneminen, tehokasta tulonjakopoliitikka ei voi harjoittaa paikallisella tasolla. ■

Julkaisu

Ilpo Suoniemi:

Tulonjaon kehitys Suomessa ja siihen vaikuttavista tekijöistä 1971–1996

*Palkansaajien tutkimuslaitos,
Tutkimuksia 76, Helsinki 1999.*

ISBN 952-5071-35-9

ISSN 1236-7176

Tilaukset

Irmeli Honka

puh. (09) 2535 7338, fax (09) 2535 7332

e-mail: Irmeli.Honka@labour.fi

Tilaushinta: 80 mk